

DONACIJA OBITELJI KEMPF: SVI SMO SADA JEDNA OBITELJ

U povodu 150. obljetnice rođenja Julija Kempfa, 80. obljetnice smrti i 90. obljetnice

Gradskog muzeja Požega

MIRJANA ŠPERANDA □ Gradski muzej Požega, Požega

O Juliju Kempfu, pedagogu, autoru povijesnih djela, arhivistu, putopiscu, gradonačelniku i muzealcu, već smo mnogo toga rekli i napisali, ali nikad dovoljno s obzirom na njegovu ulogu i značenje onoga što je učinio za prosvjetni, društveni i kulturni život našega grada.

Julije Kempf pripadao je obitelji koja se u 18. st. doselila iz Bavorske. Rodio se 25. siječnja 1864. u Požegi, gdje je završio osnovnu školu i gimnaziju. U Zagrebu je 1883. završio Učiteljsku školu, zaposlio se u Novom Vinodolskom, a potom je dvije godine kasnije imenovan "pravim" učiteljem u Požegi. U radu je nastojao nastavu učiniti zanimljivom, a pritom se držati znanstvenih načela i didaktičkih metoda. Vladinom Naredbom iz 1902., na prijedlog Gradskoga školskog odbora i Gradskog zastupstva, postao je ravnateljem Dječjačke pučke škole.

Koliko je bio cijenjen u hrvatskim prosvjetnim krugovima, govori članak *Julio Kempf* Davorina Trstenjaka, istaknutog pedagoga, objavljen u časopisu *Škola*, listu za učiteljstvo i prijatelje školstva, br. 7, Teč. X., koji je izašao u Karlovcu 1. srpnja 1899.:

Julio Kempf je čovjek od oka. Kršan tijelom, zdrav kao srča, jak voljom, solidan u životu, osobito radin i marljiv, svestrano obrazovan, uglađen i rodoljubiv čovjek, pa se s veseljem nadamo, da će još mnogo privrediti našoj školi i knjizi. Daj mu Bože, sreću i zdravlje! To mu kliče hrvatsko učiteljstvo, klanjajući se onim idejama, za koje on živi i radi, i u ime tih ideja neka on primi naše poštovanje i učiteljski pozdrav. Živio!

Već krajem 19. st. Kempf je naveliko radio na svom kapitalnom djelu *Požega, zemljopisne bilješke iz okoline i prilozi za povijest slob. i kr. grada Požege i Požeške županije*. Radio je dulje od desetljeća, istraživao u stranim i domaćim arhivima te knjigu objavio 1910. To je monografija kakvom se malo koji grad mogao pohvaliti. Kempf se do tada već bio i dokazao u znanstvenim krugovima te se svojim aktivnostima izdigao izvan lokalnih granica. Od 1903. postao je povjerenik Kraljevskoga zemaljskog arhiva u Zagrebu (do 1910. uzorno je sredio arhivsku građu o povijesti Požeške županije od 18. do sredine 19. st.). Od 1905. bio je povjerenik Matice hrvatske, okupio je u njoj brojne članove i za svoj je rad imenovan *članom radnikom* te je dobio priznanje. Od 1906. bio je povjerenik Društva za hrvatsku prosvjetu.



sl.1. Julije Kempf potkraj 19. st.
Snimio: Mavro Vainberg, Wien

Imenovan je konzervatorom Kr. zem. povjerenstva za čuvanje historijskih i umjetničkih spomenika za požeški kotar. Od 1909. do 1911. bio je povjerenik društva Braća Hrvatskog zmaja, koje je bilo angažirano na postavljanju spomen-ploča požeškim književnicima Vjekoslavu Babukiću, Janku Jurkoviću i Josipu Eugenu Tomiću. Reljefe na pločama izrađivao je tada mladi umjetnik Miroslav Kraljević.

Tijekom svoga radnog vijeka, željan novih spoznaja, Kempf je proputovao cijelu Hrvatsku, Austro-Ugarsku Monarhiju, Njemačku i Italiju, bio je u Crnoj Gori, Bosni, Hercegovini i Rumunjskoj. Rezultat tih putovanja vrijedne su putopisne knjige (*Uz obalu Adrije, Od Save do Adrije Bosnom i Hercegovinom, Lječilište Topusko u Hrvatskoj*), a iza njega je ostao i rukopis *Moji memoari*, koji je Matica hrvatska – Ogranak Požega objavio 1996. pod



sl.2. Svečano otvorenje prvoga stalnog postava Gradskoga kulturno-historijskog muzeja u Požegi, 19. listopada 1930.

sl.3. Prvi stalni postav Gradskoga kulturno-historijskog muzeja u Požegi 1930.



naslovom *Moja požeška sjećanja*. Julije Kempf poticao je Požežanina Dragutina Lermana, istraživača Afrike, da prikupljena znanja zapisuje i šalje mu ih kao pisma, a Kempf ih je priredio za tisak i objavio (*Listovi iz Afrike* i *Novi listovi iz Afrike*).

Osim rada u prosvjeti, Julije Kempf se odmah nakon povratka u Požegu uključio i u društveni život grada – postao je član, tajnik i predsjednik brojnih požeških društava (društva Narodna čitaonica, Dobrovoljnoga vatrogasnog društva Požega, Hrvatskoga pjevačkog društva *Vijenac*, Društva za potporu siromašnih učenika, Učiteljskog društva Požeške doline, Gospodarskog



sl.4. Kuća obitelji Kempf, početak 20. st.
Snimio: Julije Kempf (?)

društva, Građanskoga streljačkog društva).

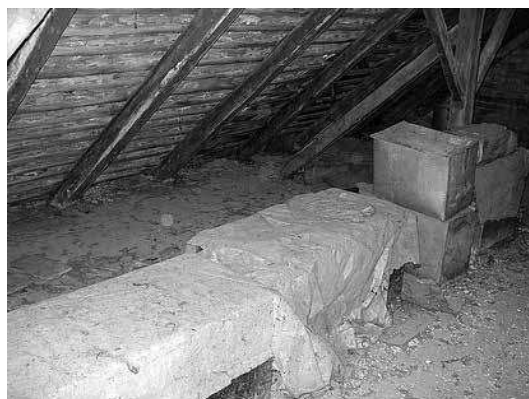
Zbog svih tih aktivnosti i zasluga Gradsko poglavarstvo Požege već ga je 1908. imenovalo pravim, a 1910. počasnim građaninom. Radom u prosvjeti posebno se isticao do 1917., kada je naredbom Kraljevske zemaljske vlade postao kraljevski županijski školski nadzornik.

Nakon odlaska u mirovinu 1924. mogao se više posvetiti društvenome i kulturno-prosvjetnom radu (osnivač je Prosvjetno-kulturnog odbora), pa je Gradskom zastupstvu predložio program usmjeren na tečajeve za odrasle, javna poučna predavanja, Gradsku knjižnicu i Gradski kulturno-povijesni muzej, uz uređenje Gradskog arhiva. Kao požeški gradonačelnik (1925. – 1929.) pokrenuo je izradu programa Odbora i njegovu realizaciju. Sudjelovao je u radu na proslavama obljetnica požeških društava, a kao prvi kustos i ravnatelj prikupljao je predmete i pripremao ih za prvi stalni postav Muzeja, koji je svečano otvoren 19. listopada 1930. u Velikoj vijećnici županijske palače. Prva ulazna knjiga predmeta – *Imenik i popis darovatelja i priloga za Kulturno-historijsku muzejsku zbirku (muzej) u Požegi* iz 1925. svjedoči o Kempfovoj aktivnosti prikupljanja građe za muzejski fondus, u njoj su popisani poklonjeni predmeti i imena darovatelja, a u muzejskom se arhivu čuva i bogata korespondencija o tome kako je Kempf aktivno poticao poznate Požežane da daju predmete u Gradski muzej. Zahvale za darovane predmete Kempf je redovito objavljivao u *Požeškim novinama* i *Slavoncu*. Članovi Kempfove obitelji darivali su predmete za Muzej i nakon Julijeve smrti, odvajajući s njima i dio svoje privatnosti. Osim Branimira, Julijeva sina koji je kao profesor zemljopisa i povijesti nakon očeve smrti bio kustos Muzeja, predmete po svom iz-

boru Muzeju je poklanjala i njegova sestra Mira. Muzej su doživljavali kao drugi dom i redovito su s muzealcima obilježavali očeve obljetnice i za života bili stalni posjetitelji i suradnici muzejskih događanja. Ljubav prema Muzeju prenijeli su i na sljedeću generaciju obitelji – na Božidara i Davorina Kempfa. Oni su svojevrsan sastavni dio te donacije, emocionalno se odnose prema darovanim predmetima stvarajući čvrstu vezu između sebe i kustosa koji će se dalje brinuti o donaciji i biti *dio te velike obitelji*. Božidar, magistar šumarstva u mirovini, ostao je nakon smrti roditelja posljednji u kući i postupno, uz bratovu potporu i suglasnost, od 2000. poklanjao Muzeju veće količine različitih predmeta. Konačno, pri preuzimanju donacije aktivno je surađivao s muzealcima, a danas je u Domu umirovljenika u Požegi.

Davorin Kempf, poznati profesor glazbe, skladatelj, pijanist i muzikolog, nakon završene osnovne škole i gimnazije u Požegi otišao je na studij u Zagreb. Na Muzičkoj akademiji završio je studij glasovira 1971., dirigitiranje 1972. te kompoziciju 1973. Sve postignuto usavršavao je u Stuttgartu, Kölnu, Iowa Citiju, a na kraćim istraživanjima bio je u Berlinu, gdje je i doktorirao. Njegove se skladbe, osim u nas, izvode u Njemačkoj, Austriji, Italiji, Švicarskoj i Portugalu. Od 1995. redoviti je profesor na Muzičkoj akademiji Sveučilišta u Zagrebu, a od 1996. bio je umjetnički ravnatelj *Požeških orguljaških večeri* i jedan od inicijatora Muzikološkog skupa u Požegi. Iako ne živi u Požegi, često je boravio u svom domu dok su mu roditelji bili živi, a intenzivno je sudjelovao i u kulturnom životu svoga grada. Osim što je donator Muzeja, nastavljajući genijalnost svoga djeda, i on pripada nizu znamenitih Požežana.

sl.5. i 6. Tavan u kući obitelji Kempf snimljen 13. svibnja 2009., pri preuzimanju donacije
Snimio: Boris Knez



Prodaja kuće Kempfovih u proljeće 2009. značila je preuzimanje gotovo svega što je još bilo sačuvano u obiteljskoj kući, a što će, prema izboru kustosa, upotpuniti muzejske zbirke. Među ostalim, u donaciji je dokumentarna pisana i tiskana građa, uporabni predmeti iz svakodnevnog života, brojne obiteljske fotografije, korespondencija, stare novine, osobni predmeti članova obitelji itd.

Zahvaljujući kolegama iz Konzervatorskog odjela u Požezi i kupcu Kempfove kuće, u Muzej su naknadno dopremljene još dvije škrinje muzejske građe, i to 2012. (dio arhive obitelji Janković) i 2013. (velik broj negativna na staklu), što je dodatno povećalo vrijednost i broj darovanih predmeta. Velika količina građe čuvana je na tavanu kuće Kempf, u škrinjama od jelova drva i u kartonskim kutijama, pažljivo složena prema vrstama i gotovo muzeološki razvrstana (novine, rukopisi, knjige i udžbenici...), pokrivena jutom i s crijepom na vrhu. Većina uporabnih predmeta bila je do zadnjeg dana u kući, u funkciji, što je kući davalo obilježje rijetke, gotovo muzejske ambijentalne cjeline građanske kuće u kojoj je vrijeme stalo i u kojoj se osjećao stari, obiteljski život srednjega građanskog sloja tipične požeške obitelji. Predmeti su, s jakim osjećajem nostalgije, dugo prikupljeni nasljeđivanjem unutar obitelji. Riječ je o pažljivo sačuvanim uspomena koje govore o afinitetima, ukusu, kulturnim navikama i materijalnom statusu obitelji, karakteristikama pojedinih njezinih članova, njihovim sklonostima, hobbijima itd. Govore nam i o okruženju, kvaliteti i razini življenja obitelji tijekom tri generacije od kraja 19. do kraja 20. st. Cijela je ta obiteljska priča povezana s poviješću Požege i isprepliće se s njom preko dokumenata, rukopisa, fotografija i negativa, čineći cjelinu.

U povodu Međunarodnog dana muzeja 2014. u Gradskome muzeju Požega obavljena je primopredaja donacije obitelji Kempf, uz prezentaciju manjeg dijela darovanih predmeta. Time su zadovoljeni svi kriteriji, tj. bila je to prezentacija primjerena zadanoj temi Međunarodnog dana muzeja – *Muzejske zbirke povezuju*, a u obliku izložbe *ispričana je priča* o darovanim predmetima – od toga kako su predmeti zatečeni na obiteljskom tavanu te kako su bili spremljeni u škrinjama i mapama u kojima su pronađeni. To je bila prilika da građani Po-



žege izravno, na konkretnom primjeru, saznaju što se u Muzeju događa s darovanim predmetima. Spomenuta izložba odnosno prezentacija imala je i edukativnu dimenziju jer je pokazala da svi predmeti što ih Muzej dobije donacijom nakon preuzimanja prolaze određenu proceduru – od čišćenja, selekcije, smještanja i priprema za obradu do zaštite i čuvanja nakon inventarizacije. Na izložbi je fotografijama prikazan prostor (tavan i kuća) u kojemu je donacija zatečena, čak su neki dijelovi građe koji još nisu inventirani fotografirani u škrinjama u kojima su godinama bili na tavanu, a posjetiteljima je prezentirano kako se pripremaju predmeti za restauraciju (npr. negativni na staklu). Naime, na tavanskom su stubištu naknadno, 2013.g., pronađeni negativni na staklu (oko 500 komada!), koji su bili u lošem stanju, razbacani u drvenoj škrinji. Nakon što su očišćeni od prašine, razvrstani prema formatima, prebrojeni i zapakirani u manje kutije, izloženi su u metalnome putnom kovčegu i čekaju "bolje dane" za restauraciju i digitalizaciju. Pokraj tog kovčega izloženi su već restaurirani i digitalizirani negativni koje Muzej ima u fondusu još od svog osnutka (oko 300 kom.) i već se godinama čuvaju prema uputama Središnjeg fotolaboratorija Hrvatskoga državnog arhiva, dakle prema pravilima struke, u specijalnim folijama i kutijama. To je bila prilika da Muzej pokaže i novu opremu za izložbe – vitrine u kojima su izložene još neobjavljene, originalno uramljene fotografije Julija Kempfa, luksuzno izdanje njegove monografije (u crvenim koricama sa zlatnim listovima) i pronađeni dokumenti iz 18. i 19. st. Uz to su izložene i povećane fotografije koje se odnose na njegov gradonačelnički staž i osnivanje Muzeja. Ostali dio izložbe odnosi se na obitelj. U velikoj su vitrini uporabni predmeti iz kuće (porculanski servisi za čaj, kavu, jelo, srebrni predmeti, pribor za kolače) koji govore



sl.7. Izložba *Donacija obitelji Kempf* postavljena uz Međunarodni dan muzeja 2014.
Snimio: Boris Knez

sl.8. i 9. Detalji postava izložbe
Snimio: Boris Knez

sl.10. Zajednička fotografija s darovateljima nakon primopredaje donacije 17. svibnja 2014.

o kulturi življenja obitelji Kempf. Do te je vitrine izložena beskiselinska kutija s inventiranim predmetima (servisom za kavu) umotanim u folije, da posjetitelji vide na koji se način ta vrsta građe nakon obrade čuva u depou.

Posebno su izabrane i izložene originale fotografije na kojima se vide članovi obitelji Julija Kempfa – sin Branimir s obitelji, kćerka Mira kao učiteljica, unuci... Iznad njih su na zidu te iste fotografije, ali povećane. Nadalje, tu su i tehnički, moderniji predmeti iz 1960-ih godina (perilica rublja, usisavač), a izloženi su i albumi, spomenari te predmeti iz dječjeg svijeta (sanjke, crtanke, školske zadaćnice itd.).

Velik dio predmeta već je inventiran i unatoč lošim prostornim uvjetima u Muzeju, preventivno su zaštićeni u skladu s našim mogućnostima te stavljeni u specijalne folije i beskiselinske kutije. U prostorima s većim postotkom vlage predmeti se čuvaju uz pomoć aparata za odvlaživanje zraka dok čekaju prezentaciju na tematskim izložbama i u budućem stalnom postavu. Dakle, spremljeni su prema najnovijim načelima struke. Ostali predmeti koji čekaju obradu i, eventualno, restauraciju očišćeni su, razvrstani i složeni u prikladne kutije.

Primljeno: 22. siječnja 2015.

LITERATURA

1. Kempf, Julije. *Moja požeška sjećanja*.// Požega, 1994.
2. Kempf, Julije. *Požega, zemljopisne bilješke iz okoline i priloge za povijest slob. i kr. grada Požege i Požeške županije*.// Požega, 1910. (pretisak: pogovor Filipa Potrebiće).
3. Trstenjak, Davorin. "Julijo Kempf".// Škola, list za učiteljstvo i prijatelje školstva, br.7. Karlovac, 1899.
4. "Povodom 30 godišnjeg učiteljavanja".// *Glasnik županije požeške*,

list za pouku, gospodarstvo, društveni i javni život, god. XXV., br. 26, 1915.

5. Šperanda, Mirjana. *Julije Kempf i njegovo djelo* (katalog izložbe).// Požega, 2004.

6. Mapoteka Gradskog muzeja Požega, Fa (fascikl) 32.: Julije Kempf; Fa 236.: Muzej – stalni postav; Fa 18.: Muzej (slike).

THE KEMPF FAMILY DONATION

Family donations are one of the ways in which museum objects are collected; they are an indication of the trust of citizens and their wish to be through their gifts a part of the historical story of their home town and city. They tell of the mutual family relations, of the social status, political stances of the givers and the quality of their lives. The Kempf Donation started from the very beginnings of the work of the Museum, even before its foundation, the moment when at the end of the 19th century Julije Kempf began collecting material for the writing of the great Požega monograph *Požega, geographical notes from the environs and contributions for a history of the free and royal city of Požega and the Požega County. Assembling contributions for the museum holdings, Julije Kempf, the founder of the Museum in 1924, the first curator and director, encouraged Požega people, his friends, known and influential citizens, to give to the museum objects from their families, becoming in this way part of the local history. His son Branimir and other members of the family kept in their birth house many objects of museum value, in the opinion that this was their natural setting. However, Branimir's sons, Davorin and Božidar, when the older members of the family had gone, started giving them in larger quantities to the Museum, from 2000 to 2013. The connection between users of the museum programmes and the Požega Municipal Museum is interactive, and often our visitors, the users of the material, are also our associates, donors and in the end our friends.*